

ОСОБЛИВОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М.І. Долішнього НАН України»

Анотація. В статті виявлено регіональні особливості інвестиційного розвитку країни. З'ясовано поведінкові чинники діяльності інвестора в умовах фінансової нестабільності

Ключові слова: інвестиції, регіони, поведінка, нестабільність, інвестор, економічний розвиток

PECULIARITIES OF INVESTMENT DEVELOPMENT OF REGIONS IN THE CONDITIONS OF INSTABILITY

Abstract. The article reveals the regional features of investment development of the country. The behavioral factors of the investor's activity in the conditions of financial instability are found out

Key words: investments, regions, behavior, instability, investor, economic development

Впродовж останнього десятиліття в Україні відбувається концентрація фінансового капіталу у кількох найбільш економічно розвинутих регіонах та його відтік з економічно слабших регіонів. Це створює дуже серйозні загрози збалансованому розвитку решти регіонів та знижує можливості їх розвитку, інвестиційну привабливість тощо. Висока концентрація капітальних інвестицій у високорозвинених регіонах не завжди гарантує їм високої продуктивності інвестицій, адже темпи економічного зростання є нижчими темпів зростання капітальних інвестицій, що свідчить про низьку ефективність капіталовкладень.

Якщо у 2012 році розмах асиметрії капітальних інвестицій на одну особу (без м. Київ) становив 5,6 рази то у 2020 році цей показник зріс до 12,1 рази. А із врахуванням столиці ситуація має ознаки загрозової: більше половини загальноукраїнського обсягу капітальних інвестицій припадає на три регіони - м. Київ, Київську та Дніпропетровську області (у 2019 р. – 53,0 %; у 2020 р. – 50,1%). У 2020 році за рахунок таких «перекосів» лише у чотирьох регіонах капітальні інвестиції на одну особу були вищими за середньоукраїнський рівень – 10321,2 грн. (м. Київ – 55039,3 грн., Київська область – 18316,7 грн., Дніпропетровська – 18650,8 грн., Полтавська – 18342,2 грн.) [1](рис. 1).

Нестача у більшості регіонів фінансових ресурсів для оновлення основних фондів, поповнення оборотних коштів викликає ефект «замкненого кола інвестування», коли непривабливі в інвестиційному сенсі регіони не мають можливості залучати інвестиційні ресурси і залишаються економічно слабкорозвиненими та, відповідно, інвестиційно непривабливими.

В період пандемії індикативні значення капітальних інвестицій були чи не найгіршими серед інших індикаторів соціально-економічного розвитку регіонів. Причини слід шукати у поведінкових чинниках, адже інвестору доводилось приймати рішення в умовах невизначеності щодо подальшого розгортання пандемії та її впливу на економіку, під впливом панічних настроїв, помилкового сприйняття дійсності. Ефект відрази до втрат змінював поведінку інвестора в період кризи в напрямку мінімізації ризику (відразу до крайніх рішень, тобто тенденція уникати екстремальних рішень), критиці результатів (максимальна об'єктивність та критичність у калькулюванні результуючого показника) [2].

Важливим для інвестора за таких умов стає врахування закономірностей людської поведінки, ірраціональної природи людини та її впливу на процес прийняття рішень. Для виявлення систематичних відхилень в моделі раціонального прийняття рішень слід, перш за все, враховувати таке:

- існує складність прогнозування майбутніх подій інвестування в умовах коронкризи через використання обмеженої, недостовірної інформації;
- інвестори необ'єктивно оцінюють очікувані результати, остаточний результат розглядають не з точки зору рівня сумарного добробуту, а з точки зору вигаів і втрат;

– інвестори можуть приймати різні інвестиційні рішення, залежно від форми постановки завдання («ефект оформлення»).

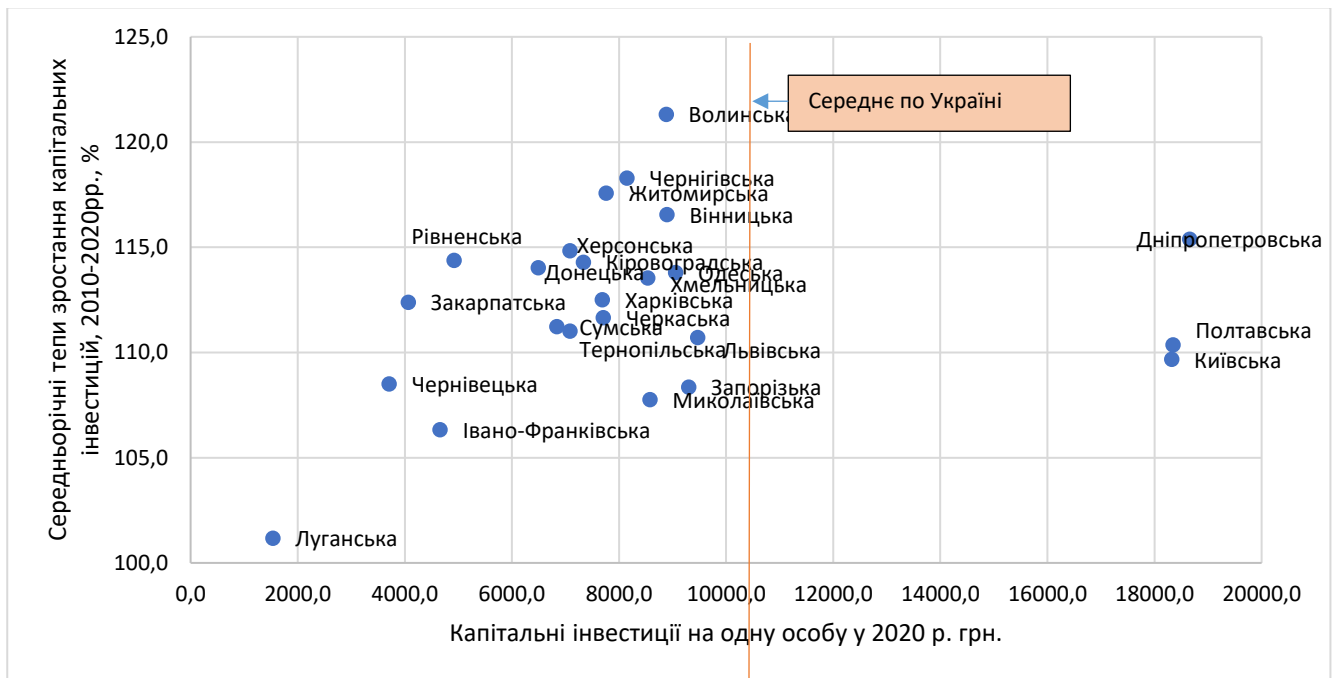

Рис. 1. Розсіювання значень обсягу капітальних інвестицій на 1 особу залежно від середньорічних темпів зростання капітальних інвестицій, 2010-2020 рр.

Джерело: розрахунки авторів за даними <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Отже, під впливом криз, економічної, політичної нестабільності в країні змінюється поведінкова модель інвестора: від стає більш поміркований («ефект визначеності», або надання переваги меншому за обсягом, проте більш гарантованому доходу). Підтвердженням цього є зростання частки короткострокових кредитів банків, обсягів банківських коштів на вимогу, короткострокових депозитів, обмеження інвестицій у ті види діяльності, які передбачають соціальні контакти, зменшення частки нових інвестиційних проектів. Водночас під впливом кризи та введення карантинних обмежень перед інвестором повстали нові можливості, а саме: відкрились нові сегменти для інвестицій, зокрема розвиток фармацевтичного бізнесу, онлайн послуг, сфери медичних послуг та інші; відбулось падіння цін на акції підприємств, які мають хороші прогнози та перспективи відновлення в посткризовий період (невисокий борг, стійка і адаптивна бізнес-модель), а отже у інвесторів виникла можливість скупити здешевілі акції. Підтвердженням цього є те, що однією з характеристик інвестиційних ризиків є альтернативність. Сучасні теорія і практика управління ризиками розглядають ризик не тільки як небажану ознаку невизначеності майбутніх подій, а й як джерело позитивних, прибуткових можливостей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сторонянська І. З., Беновська Л. Я. Кредитно-інвестиційні чинники економічного зростання регіонів України в умовах фінансово-економічної турбулентності/ *Фінанси України*. 2021. №8С.81-99 <https://doi.org/10.33763/finukr2021.08.081>
2. Кізіма Т.О. Поведінкові фінанси, як новий напрям досліджень сучасної фінансової науки. Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. 2013. Вип. 9(2). С. 175-179.

Сторонянська Ірина Зеновіївна, заступник директора ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М.І.Долішнього НАН України», доктор економічних наук, професор, Львів, Україна, istoron@i.ua

Беновська Лілія Ярославівна, кандидат економічних наук, старший дослідник ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М.І.Долішнього НАН України», Львів, Україна, Lbenovska11@gmail.com

Storonyanska Iryna, Deputy director "Institute of regional research named after M.I.Dolishniy the NAS of Ukraine", D.Sc. (Economics), Professor, Lviv, Ukrain, istoron@i.ua

Benovska Liliya, PhD (Economics), Senior Naukova spivrobotnik, "Institute of regional research named after M.I.Dolishniy the NAS of Ukraine", Lviv, Ukrain, Lbenovska11@gmail.com